

OBSAH :

EKONOMIKA :
DANE: AKÝ SMER?
Peter Gonda

CIRKEV :
Prvý rok pápeža Ratzingera
Jaroslav Daniška

SPOLOČNOSŤ :
Môj osobný spor s moderným liberalizmom
Ondrej Schutz

INFORMÁCIA :
Skrytá tvár predvolebných hesiel
Zuzana Humajová

DANE: AKÝ SMER?

Peter Gonda

„Ja so svojím sociálnym cítením nemám problém zaplatiť viac daní“, zdanlivo pokorne sa nedávno vyjadril Róbert Fico. Ja mám... Politici a osobitne tí so „sociálnym cítením“ však potrebujú čo najviac zdaňovať, aby mohli „blahoslkonne“ rozdeľovať čo najviac peňazí iných. Ak pán Fico chce prispievať zo svojich peňazí do „spoločnej pokladnice“ viac, môže. Prečo však chce k tomu nútiť ostatných? Prečo by mali dane komukoľvek odkrajať z vlastníctva a obmedzovať vlastnícke práva viac ako dnes? Blížia sa voľby a je opodstatnené hľadať odpoveď na otázku, ako by sa napríklad zmenil daňový systém a čo by to aspoň rámcovo znamenalo, ak by o ňom rozhodovala predovšetkým strana SMER.

Odrasovým mostíkom ekonomického pohľadu na jej návrhy v daniach sú verejné výdavky a postoj SMERu k úlohám vlády. SMER sa zasadzuje za zrýchlenie výstavby diaľnic, rýchlostných komunikácií a „návrát k sociálnemu štátu“. Tieto výdavky sú väčšinou finančne náročné a navyše „otvárajú dvere“ finančným nárokom na ne do budúcnosti. Môžu preto tlačiť na rast verejných výdavkov, a to aj nad úroveň inflácie.

SMER napríklad chce verejnými výdavkami na dôchodky, zdravotníctvo, školstvo a iné sociálne účely garantovať vyššiu mieru solidarity. Tomu zodpovedajú zámery jeho „expertov“, ktoré sú viac omtané duchom socializmu ako princípmi ekonómie. Princíp „nič nie je zadarmo“ napríklad SMERu nič nehovorí. SMER totiž presadzuje zrušenie poplatkov v zdravotníctve, či tézu o tzv. „bezplatnom“ zdravotníctve a školstve. Vyvoláva tým ilúziu, že za tieto služby netreba platiť. Príjemcovia takýchto verejných služieb síce za ne neplatia priamo v čase ich využívania, ale finančná záťaž sa prenáša (aj) na ostatných v spoločnosti, ktorí musia za službu zaplatiť z (vyšších) daní a/alebo sociálnych odvodov.

Prístup SMERu k úlohám vlády v spoločnosti a k verejným výdavkom tak v čase defi-

čitu a snahy o jeho dodržanie na úrovni kritéria pre vstup do EMU neumožní viditeľnejšie zníženie daní a celkového daňového zaťaženia ľudí. SMER navrhuje zníženie sadzby dane z príjmov fyzických osôb pre nižšie a stredné príjmové skupiny ľudí, či nižšiu sadzbu DPH na niektoré komodity (energie, základné potraviny a podobne). Navrhuje však i vyššiu sadzbu pre najvyššie príjmové skupiny daňovníkov, opätovné zavedenie dane z dividend, či sociálno-inžinierske zdaňovanie príjmov niektorých podnikov (podnikov s dominantným a monopolným postavením).

Takéto daňové zmeny by tak ako dnes neriešili podstatný problém v daniach: vysokú daňovú a odvodovú záťaž. SMER diferencuje

Zmeny daní podľa SMERu by tak ako dnes neriešili ich podstatný problém: vysokú daňovú a odvodovú záťaž ľudí. Priniesli by však komplikovanejší daňový systém, trestanie tých, čo sa viac snažia a postupne pomalší rast životnej úrovne obyvateľov.

daňovníkov na „lepších“ (ktorých, treba menej zdaňovať) a „horších“ (ktorí by mali platiť viac). Bez ekonomických zdôvodnení hovorí, že nižšiu daň si zaslúžia ľudia s nižšími príjmami, menej aktívni a nepodnikajúci. Naopak, tí, čo sa hýbu, podnikajú a/alebo sú bohatší, nech platia viac. Metódy zdaňovania navrhuje nesystémovejšie, ako sú dnes. Do systému vracia napríklad otvorenú progresivitu zdaňovania u príjmov fyzických osôb (keď sa uplatňuje vyššia sadzba dane vo vyššom daňovom pásme), dvojité zdaňovanie pri podnikaní, či rôzne selektívne nástroje.

SMER podkladá, ale ekonomicky nezodpovedňuje, progresivitu tézou, že „nie je správ-

ne, ak ľudia s nadštandardnými príjmami platia rovnakú daň ako priemerne a podpriemerne zarábajúci.“ Prečo? Čím viac musím platiť inému, tým mám menšiu motiváciu byť aktívny, produktívny (pracovne a/alebo v podnikaní) a sporiť. Silne demotivujúce je to v prípade prechodu z jedného daňového pásma do ďalšieho, keď je progresívna daň. „Expert“ SME-Ru zabudli na skutočnosť, že i dnešná „rovná daň“ (teda rovnaká sadzba dane) je v dôsledku odpočítateľnej položky (1,9, 2 násobok životného minima) de facto progresívna.

Ďalšie heslo, že „nie je správne, aby podnikateľské subjekty a finančný sektor s obrovskými ziskami a nízkymi daňami z príjmu nemuseli platiť daň z dividend“ používa SMER ako bič na opätovné zavedenie dane z dividend. Dividendy sa však platia zo zisku podniku, ktorý sa zdaňuje daňou z príjmov právnických osôb. SMER teda navrhuje prinavrátiť dvojité zdanenie na jeden príjem. Výsledkom môže byť nafukovanie nákladov firiem, preferencia spotrebiteľského správania ich vlastníkov pred investičným, nižšie zisky a nakoniec nižšie príjmy aj z výnosov dane z príjmov právnických osôb.

Zmeny v zdaňovaní podľa SMERu by išli zlým smerom. Neznížili by významnejšie daňové zaťaženie ľudí, aspoň nie pre väčšinu z nich. Ich dôsledkom by bol tiež komplikovanejší daňový systém, nižšia efektívnosť a postupne pomalší rast životnej úrovne obyvateľov. Treba dúfať, že SMER nebude mať možnosť presadiť takéto zmeny.

Namiesto toho by ľuďom najviac pomohol dlhodobý záujem smer na nielen jednoduché dane, ale najmä na razantné znížovanie daní, spolu s odbúraním sociálnych odvodov a súčasne zásadným znížením verejných výdavkov. Dlhodobým cieľom takého smeru (bez SMERu) by mohla byť nízka paušálna daň („daň z hlavy“), z ktorej by sa financovali základné úlohy vlády v spoločnosti (objemom na úrovni okolo 10% HDP).

Autor je ekonomický analytik KI

PRVÝ ROK PÁPEŽA RATZINGERA

Jaroslav Daniška

Nedávno, 19 apríla, uplynul rok, čo sa Jozef kardinál Ratzinger stal Svätým Otcom Benediktom XVI. Čo sa dá o pápežovi Ratzingerovi po roku povedať?

Ratzinger mal v čase svojho zvolenia 78, dnes už má 79 rokov. Je teda vekom starý a skúsený muž, vedomý si času, ktorý mu bol daný. Keď sa dostal k moci Hitler mal 6, keď skončila vojna mal 18. Zažil povojnové budovanie a ekonomický rozmach Nemecka, mravný úpadok 60. rokov, porážku komunizmu a pád Berlínskeho múru, ako aj nástup globálneho islamského terorizmu v roku 2001. Zažil vrcholy totalitarizmu, aj relativizmu. V novom storočí ponúka tento pontif všetky skúsenosti storočia minulého. Nechystá žiadnu revolúciu, ani žiadnu diplomatickú ofenzívu. Priťahuje síce davy, ako to vidieť v Ríme alebo na stretnutí mládeže v Nemecku, ale neelektrizuje ich. Ani nehovorí desiatkami jazykov. Viac ako ponocovaním a vtípkovaním s mladými sa venuje vzťahom s pravoslávím či tradicionalistami.

FOTO: <http://www.vatican.va>

A tiež židom. Napokon, je to Nemeck a svoju národnosť si nosí v srdci. Po svete v podstate necestuje, mocných tohto sveta a návštevy prijíma v obmedzenej miere, svätcov v porovnaní so svojím predchodcom doslova nesvätořečí. Za to prehovára slovom a písmom. Ako starý vzdelanec.

Pozdravom sú jeho k ľuďom otvorené ruky a prejavy, homílie či encyklika majú štruktúru ako krištál. Jasnú a prehľadnú. Až z toho cítiť ducha nemčiny. Alebo latinčiny. Okrem toho, že vládne štruktúre toho, čo hovorí, nemenej vládne aj obsahu, slovám a prostriedkom, ktorými sa vyjadruje. O Bohu, rodine, manželstve, vzťahoch cirkvi a štátu, dôstojnosti ľudského života či Európe hovoril a písal snáď tisíckrát. Napriek tomu, každý, kto Benedikta za ten uplynulý rok sleduje bližšie, potvrdí, že o tých istých

témach hovorí vždy inak, vždy nanovo, vždy sviežo. Nevládne len tomu, čo chce povedať. Ale absolútne drží v moci aj prostriedky, obrazy, ktoré svojim myšlienkam podriaďuje. Presne tak som si vždy predstavoval to, čomu Biblia hovorí „prehovoril ním Duch Svätý“. Tak som si vždy predstavoval neodolateľné čaro svätého Pavla. Nebol vraj pohľadný, ale na svojich cestách vedel zaujať, strhnúť, rečniť a písať tak, že tie slová znejú hlboko, múdro a krásne dodnes. Vedel hovoriť k mravne pokleslým, pyšným, aj múdrym. Tak, že tomu rozumeli všetci, aj tí najjednoduchší. Ako jeho hymne lásky.

Benediktove homílie a príhovory sú okrem toho, a bez toho, aby to bolo na úkor obsahu, príznačne svojou jednoduchosťou, absolútnou zrozumiteľnosťou. Poznáme to všetci z vlastného života, čím lepšie niečomu niekto rozumie, tým jednoduchšie to vie vyjadriť. Dokonalejší ako akýkoľvek päťuholník je obyčajný trojuholník. A pápež Ratzinger to jednoducho a zrozumiteľne vie. Napadá mi napríklad, ako už po ikstý raz hovoril o sekularizme a nebezpečenstve vymazania Boha, opomenutia jeho miesta

Benedikt pravdepodobne nič tak kolosálne ako jeho predchodca po sebe zanechať nemôže. Ale myslím si, že by ani nechcel. Napokon, nestal sa Jánom Pavlom III. ale Benediktom XVI. Mám pocit, že generácii Jána Pavla chce vo všetkej skromnosti ponúknuť jednu tému. Bráňte rozum, hovorí nám.

v našich životoch či v politike. Povedal to obrazom: Boh a človek kráčajú spolu celými dejinami. Aké jednoduché. A aké výstižné. Až si to viete si to predstaviť. Tak ako dotyk Boha a človeka na Michelangelovej freske v Sixtínskej kaplnke.

Nemenej presne a sviežo kombinuje a spája rôzne slová súčasného diskurzu. Napríklad keď hovoril o Kristovi ako o najväčšom reformátorovi. Alebo keď podstatu nových útokov na slobodu nazval diktatúrou relativizmu. So slovami dokáže narábať tak ľahko a trefne, až ich bravúrne farbí významom, ktorý im chce vtisnúť.

Tak ako polemike sa nevychýba ani politike. Vôbec už nie zásadným politickým sporom. Bolo ho počuť, keď Španielsko zmenilo definíciu manželstva, keď Taliansko pristupovalo k referendu o bioetických otázkach alebo keď európskym ľuďom povedal, že nie homofóbia, ale ochrana rodiny a života má byť ich témou.

A potom sú tu niektoré večné témy, ktorým sa v rozpore s prevládajúcou módou

prednostne venuje. Koho by napríklad napadlo, že svoju prvú encykliku bude venovať láske? Kto by bol považoval za potrebné vrátiť sa k tomuto slovu, roztriediť všetky významy, vrátiť sa k antike, vrátiť sa k Dantemu a oblúkom sa zase vrátiť k súčasnosti a tvrdiť, že Boh je láska? Nie že by sa mýlil, práve naopak: Veď ak je to večná téma, rovnakú naliehavosť a vážnosť, ako mala pred 10 či 20 storočiami, má dnes. Ratzinger to jednoducho vie a keď ho čítate, tak máte pocit, že sa tej večnosti aj Vy zľahka dotýkate. Priam ju cítite. A ten pocit si užívate.

Z Benediktovho diela navyše okrem hľbokej a pevnej viery cítiť priam imperatív rozumu. Tak ako hovorieval vlastným študentom, s ktorými sa mimochodom dodnes stretáva, tak aj sám koná: Úlohou nás katolíkov v tejto dobe, je brániť rozum, hovoril. Nehovorí o viere, a ani o jej mieste nepochybuje. Hovorí o rozume. Kríza celej modernej doby začala ako kríza rozumu. Otočiť dobu znamená vyhrať zápas o rozum. Nielen doma, vnútri chrámu či vnútri Cirkvi. Ale na verejnosti, pred celým svetom. Nielen medzi vlastnými. Ale predovšetkým medzi cudzími. Tak nejako vyzerá evanjelizácia podľa Ratzingera. Je to Benedikt hodný svojho mena.

A na záver už len dve krátke poznámky o autorite a symboloch. Autorita, ktorú má, pôsobí tak prirodzene, ako je to len možné. Keď nedávno zrušil pápežský prívlastok „patriarcha Západu“, o žiadnej pochybnosti nemohlo byť reči. Naopak, skôr o jeho historickej znalosti a cite pre súčasnosť. A pokiaľ ide o vzťah k symbolom, za všetky hovorí jeho návšteva hrobu svätého Petra, prvého pápeža, ktorý je pochovaný pod Chrámom svätého Petra, na začiatku inauguračnej svätej omše, keď sa stal pápežom. Na založenie takej tradície nie je potrebná len mimoriadna autorita, ale tiež mimoriadne vyvinutý cit pre symboly. Napokon, príkladov je viacero.

Ján Pavol II., ktorému dejiny budú hovoriť Veľký, zmenil celú generáciu ľudí. Kam vstúpil, tam vniesol svetlo a jas. A kňazstvo sa pre mnohých pod jeho vplyvom stalo atraktívne a zaujímavé. Mladým ľuďom, ktorých poľský pápež očaril, sa hovorí generácia Jána Pavla. Zanedlho by sme o nej mali veľa počuť a dejiny by si ju mali pamätať. Benedikt pravdepodobne nič tak kolosálne po sebe zanechať nemôže. Ale myslím si, že by ani nechcel. Napokon, nestal sa Jánom Pavlom III. ale Benediktom XVI. Mám pocit, že generácii Jána Pavla chce vo všetkej skromnosti ponúknuť jednu tému. Bráňte rozum, hovorí nám.

Autor je poradca predsedu KDH a redaktor revue *Impulz*, spolupracovník KI

MÔJ OSOBNÝ SPOR S MODERNÝM LIBERALIZMOM

Ondrej Schutz

Nemám rád pojem liberalizmus.

Prečo, keď verím mnohým myšlienkam J. S. Milla, T. Jeffersona, A. de Tocquevilla a iných významných liberálov? Prečo je mi bližšie a sympatickejšie pomenovanie konzervatívec ako liberál? A najdôležitejšia otázka: Prečo je podľa mňa dnešný konzervatizmus liberálnejší ako moderný liberalizmus?

V dnešnej spoločnosti sa útočí na cirkev ako na inštitúciu, ktorá je proti slobode - liberté. To sa nestáva iba Rímskokatolíckej cirkvi, ale práve na nej to vidieť najlepšie. Keď niekomu na rovinu poviete, že vy máte pravdu, že si myslíte, že ju poznáte lepšie ako niekto iný, tak ste stavaný do pozície potencionálneho diktátora, ktorého myšlienky sú nebezpečné. Keď ľudia presvedčajú niekoho o tom, že majú pravdu, tak sú vnímaní ako tí, ktorí chcú vnútiť svoje presvedčenie iným. Argumentácia sa neberie ako oporný bod vášho presvedčenia o pravde, ale ako akt útoku.

Základná logická chyba tohoto postoja spočíva v stotožnení *presvedčania s donucovaním*. Keď môj priateľ bude chcieť strčiť prsty do plameňa, mám ho asi nechať, nech tak urobí. Keď sa mu posnažím dokázať, že to nie je práve najlepší nápad, keď ho budem odhovárať, tak sa podľa moderného mainstreamu dopúšťam porušenia jeho práv - snažím sa obmedziť jeho slobodu.

Takéto podanie by, samozrejme, moderní a ľavicoví liberáli odmietli, ale skúsme si predstaviť iný prípad:

Bola raz jedna obec. V tej obci všetci verili, že piť alkohol je životu nebezpečné a proti Božej vôli. V obci žil aj Jano, jediný, ktorý s tým nesúhlasil. Každý v obci si je vedomý toho, že Jano pije alkohol. Všetci občania sa podľa toho k nemu správajú. Stále, keď na to príde reč, mu pripomínajú: „Jano, piť je zlé!“ Niektorí sa s ním dokonca kvôli tomu nestýkajú, nepúšťajú k nemu svoje deti a neobchodujú s ním. Moderný liberál by to asi označil za diskrimináciu. Je to naozaj tak?

Prípustíme, že podľa objektívne nie je hriechom, že je to dokonca občas zdravé. Správa sa obec nespravodlivo voči Janovi? Porušuje jeho práva? Obmedzuje jeho slobodu?

Nie. Aj keby sa všetci mýlili. Každý má právo správať sa podľa svojho svedomia, nakladať so svojím majetkom podľa svojej chuti. Ak považujem za nemorálne, že Jano má krivý nos, tak je taktiež mojou svätou povinnosťou upozorniť ho na to: „Jano, si nemorálny, lebo máš krivý nos!“

To, že v takom prípade som objektívne zadubencom, nie je ešte dôvod pre obmedzenie môjho práva vysloviť to, o čom som skalopevne presvedčený. Kým nie je napadnutá Janova fyzická integrita a sú mu priznané rovnaké práva ako ostatným občanom, je každý iný tlak na neho legitímny.

Keď niekoho presvedčám, že to, čo sa chystá urobiť, by bola chyba, tak som napadnutý: „Prečo ho chceš nútiť, aby sa správal podľa tvojjej vôle?“, „Nemáš patent na pravdu.“, „Prečo si nárokuješ neomylnosť?“

Všetky podobné, v dnešnej dobe bežné, výčitky sú plodom zdegenerovania liberalizmu v moderný liberalizmus. Ten vychádza z prekrútenia tézy: „Moje práva končia tam, kde začínajú práva druhého.“ Myšlienka vlastná tak liberálom, ako i konzervatívcom nadobudla na konci 20. storočia zvláštny obsah. Zvrátené chápanie tohoto piliera klasického liberalizmu sa zakorenilo najmä medzi liberálmi.

Moderní liberáli považujú za porušovanie, či obmedzovanie svojich práv takmer všetko, čo sa ich priamo, či nepriamo dotýka. V mene tejto idey sú obmedzované základné slobody: Rocco Bugtillione nemôže povedať, že je podľa neho homosexuálita hriech, lebo porušuje práva homosexuálov. Židovský chlapec nemôže nosiť do školy vo Francúzku jarmulku, lebo tým porušuje práva svojich spolužiakov. Umelec nemôže karikovať Proroka, pretože tým uráža miliardu ľudí. Ak práve tieto situácie nie sú dôkazom zvrátenosti pseudoliberalizmu, tak už nič.

Moderní a ľavicoví liberáli sa snažia obmedziť slobodu, prezentovať vlastné názory a postoje, v mene multikulturálnej zhýčkanosti, úbohej túžby nemusieť meniť názory. Takýto postoj je však cestou k diktatúre.

Myslím si, že John S. Mill, David Hume, Thomas Jefferson, či John Locke by sa poburovali nad dnešným chápaním slobody. Slobody, ktorá požíera samú seba. Mainstreamovej slobody, nie niečo konať, ale slobody od vonkajších vplyvov. Isaiah Berlin si to uvedomil omnoho skôr: nie „sloboda k“, ale „sloboda od“ je v dnešnej dobe preferovaná.

Okrem rakúškeho a libertariánskeho křídla liberalizmu sú dnes liberáli všeobecne nakazení týmto patologickým chápaním slobody. Obmedzujú ju v mene jej samej. Nechutne porušujú právo a integritu človeka, len preto, aby ochraňovali pohodlné presvedčenie a vieru iných.

Tá viera nie je pohodlná, pretože by nebola správna, ale pretože nie je vystavená kritike. Každé presvedčenie nazvem pohodlným, keď nie je zocelené konštruktívnou diskúziou. Kým sa nevystaví nebezpečenstvu vyvrátenia, tak je pohodlná každá viera!

Ak má teda má zákon chrániť pred tým, aby som bol donútený premýšľať nad tým, v čo verím, tak ten zákon neochraňuje moju slobodu, ale naopak moju hlúposť. Ak mi zákon nedovolí overiť si konkurencie - a životaschopnosť môjho presvedčenia, tak nedbá o moje blaho, ale o môj falošný pocit istoty. Toto nazývam pokryteckým paternalizmom moderných liberálov!

Pre riadenie sveta názorov, vier a presvedčení je najlepší voľný trh takisto,

ako je najlepší aj pre riadenie hospodárstva. Toho sa drží klasický liberalizmus i dnešný konzervatizmus. Avšak moderný liberalizmus sa snaží obmedzovať voľný pohyb ideí tak, ako sa ekonomický nacionalizmus snaží obmedzovať dovoz.

Práve trh je podstatou liberalizmu, toho liberalizmu, ktorý sa drží pôvodných myšlienok, ktorý je o slobode. Všetko, čo sa nedrží jeho princípov, je z logiky vecí protiliberálne. Uzurpuje si človek patent na pravdu, keď sa snaží iných presvedčiť o tom, že jeho názor je správny, dokonca jediný správny? Som presvedčený, že to tak apriórne nie je.

Keď si človek utvorí na konkrétnu vec názor, je samozrejme, že si myslí, že je správny. Je samozrejme, že podľa neho sa bude riadiť a je samozrejme, že sa bude snažiť presvedčiť aj iných o pravde, ktorú si myslí, že objavil. Dá sa to považovať za uzurpovanie si pravdy? Je dúfam zrejme, že nie.

Ak sa človek, presvedčený o správnosti svojej viery, nebojí ísť do diskusie a riskovať svoje presvedčenie, vtedy je naozaj slobodný. Iba v takejto diskusii, konfrontácii dvoch a viacerých presvedčení, je možné nájsť niečo, čo sa priblíži objektívnej pravde. Ak som ochotný podriať sa vähe rozumných a relevantných argumentov, ak sám akceptujem zákony logiky, vtedy som na ceste k pravde, teda na ceste ku skutočnej slobode. Práve takúto slobodu nám moderní liberáli odopierajú.

Nerobím si ilúzie o tom, že cez rozumnú diskusiu a výmenu názorov sa spoločnosť alebo jednotlivci dopracujú k absolútnej a objektívnej pravde, ale predsa len je to cesta, ktorá vedie najďalej. Je to cesta, ktorou diskutéri dokážu vylúčiť aspoň tie najmylnnejšie a najmenej pravdepodobné koncepty pravdy.

Je teda presvedčanie a vyjadrovanie sa ku konaniu iných nebezpečenstvom pre spoločnosť, ktoré môže vyústiť do diktatúry? Práve naopak, je to jediná rozumná forma spolunaživanja jednotlivcov, ktorí nie sú identickí a nemajú na všetko rovnaký názor.

Cestou k diktatúre je postoj moderných a ľavicových liberálov. Tí sa snažia obmedziť slobodu, prezentovať vlastné názory a postoje, v mene multikulturálnej zhýčkanosti, úbohej túžby nemusieť meniť názory. Vo svete, aký si vysnívali títo „liberáli“, despoticky vládne strach hovoriť a prejavovať svoje názory, pretože by sa niekoho mohli dotknúť. To je pre dnešného liberála asi ten najhorší zločin. On totiž stavia právo nepočuť nad právo prezentovať sa! Naozaj chce spoločnosť založenú na tomto princípe? Francois Marie Arouet Voltair povedal:

„Nesúhlasím s tým, čo hovoríte, ale položím aj život za vaše právo povedať to!“ Práve na tomto výroku niekedy stávali liberáli svoje presvedčenie.

Kam sa podelo?

Autor je študentom politológie na Masarykovej univerzite v Brne

SKRYTÁ TVÁR PREDVOLEBNÝCH HESIEL

Zuzana Humajová

Reforma vzdelávania je jednou z vďačných predvolebných tém. Efektívne riešenia sa dajú vtesnať do jednoduchých hesiel: vzdelaná populácia rovná sa prosperita, internetizácia zvýšenie gramotnosti, ovládanie cudzích jazykov pružný trh práce. Problémom je, že sú príliš jednoduché na to, aby boli dobrým receptom. Pre príklad sa tento raz oplatí ísť až za hranice EÚ, na Kubu.

Šokujúci je fakt, že podľa oficiálnych dokumentov sú na Kube s reformou vzdelávania oveľa ďalej ako my. Kubánske školy prešli radikálnymi zmenami, o akých naši učitelia zatiaľ iba snívajú. Počet žiakov v triede sa na základnej škole znížil na 20 (pred piatimi rokmi sa ich tam tiesnilo vyše 50), na strednej ich je iba 15. Každá trieda je vybavená televízorom, žiaci majú najmenej raz do týždňa informatiku a angličtinu. Podľa štátneho prieskumu sa úroveň vzdelania na základných školách strojnásobila, na stredných školách je štyrikrát vyššia a na vysokých školách až sedemkrát vyššia v porovnaní s predreformným obdobím. V medzinárodnom testovaní vzdelávacích systémov Latinskej Ameriky sa Kuba umiestnila na prvom mieste. Sú to optimistické čísla. Nie sú však pravdivou správou o kubánskom školstve.

Pravdou je, že napriek deklarovanej reforme sú kubánske školy pred kolapsom. Nemajú dostatok kvalifikovaných učiteľov, pretože tí šikovnejší prešli do turistického ruchu. Tí, ktorí ostali, nevedia učiť „po novom“. Radikálnym znížením počtu detí v triede narástol tento problém do dramatických rozmerov. A Fidel ponúkol rovnako dramatické riešenie. Učiteľom sa dnes môže stať ktokoľvek,

kto prejde šesťmesačným rýchlokurzom. Naozaj ktokoľvek, aj ten, kto neukončil strednú školu. Plat má iba o málo nižší ako riadny učiteľ a po dvoch rokoch ho vezmú na univerzitu bez prijímačiek. Preto tie televízory v každej triede, učia namiesto nevzdelaných učiteľov. Na Kube dotiahli myšlienku jednotnej školy do dokonalosti – v jednej chvíli prednáša rovnakú látku jeden a ten istý pedagóg naraz vo všetkých školách. Úlohou učiteľov v triedach je sedieť v zadnej lavici a držať v ruke diaľkový ovládač. S oslavovanou informatikou to tiež nie je ružové. Na Kube je internet zakázaný (štát prideluje záujemcom iba kontrolované mailové schránky), počítačová gramotnosť sa preto rozvíja iba formálne. Peniaze tam nie sú ani na základné učebné pomôcky a učebnice inovovali naposledy v 80. rokoch minulého storočia. Z tohto pohľadu znejú čísla o zvyšovaní vzdelanostnej úrovne priam neuveriteľne. Ale iba do chvíle, kým sa neodhalí, že testy, ktorými sa táto úroveň meria, vyhodnocujú tí, ktorí zvyšovanie vedomostnej úrovne mladej generácie chápu ako stranícku povinnosť.

Až keď človek na vlastné oči vidí kubánske školy, pochopí ich tragédiu v celej hĺbke. Ideológia dokáže pokriviť akúkoľvek reformnú ideu. Reforma na papieri vyzerá vždy dobre. Aj tá kubánska. Uvidíme, čo sa bude skrývať za tou slovenskou, ktorej reálnu tvár spoznáme až po voľbách.

Autorka je analytička KI. Na prelome februára a marca sa na Kube stretla s predstaviteľmi kubánskych disidentských organizácií zaoberajúcich sa vzdelávaním. Pracovnú cestu organizovali OZ Človek v ohrození a Nadácia Pontis.

UDIALO SA:

1) Dňa 7. marca 2006 sa v Bratislave konala tlačová konferencia k štúdiu *Návrh sociálnej reformy na Slovensku*, ktorej autormi sú analytici KI Peter Gonda, Michal Novota a Ondrej Dostál.

2) V dňoch 6. a 7. marca 2006 otvorila Nadácia Tatra banky dva podporné programy vysokoškolského vzdelávania ekonomického zamerania: *Program podpory vysokých škôl a kvality vzdelávania a Program podpory postgraduálnych študentov*. Jedným z členov expertnej výberovej komisie obidvoch programov sa stal ekonomický analytik KI Peter Gonda.

3) Dňa 9. marca 2006 organizoval KI v spolupráci so SKOI a Združením za sociálnu reformu v Pálffyho paláci v Bratislave konferenciu *Ako riešiť dlhodobú nezamestnanosť a chudobu? Sociálna reforma v podmienkach Slovenska a USA*. Súčasťou konferencie a zároveň prvou prednáškou v rámci cyklu CEQLS v roku 2006 bola prednáška *Teda Abrama*, spoluautora sociálnej reformy v štáte Oregon (USA) a výkonného riaditeľa The American Institute for Full Employment. V rámci panelovej diskusie o alternatívnych návrhoch sociálnej reformy v podmienkach SR spolu diskutovali: Iveta Radíčová (ministerka práce, sociálnych vecí a rodiny), Ted Abram (výkonný riaditeľ American Institute for Full Employment), Bill Baker (Združenie za sociálnu reformu), Richard Sulík (nezávislý expert), Peter Tatár (SKOI) a Peter Gonda (analytik KI).

4) Dňa 13. marca 2006 sa z návštevy Kuby vrátila analytička KI Zuzana Humajová. Cieľom jej dvojtýždňového pobytu na prelome februára a marca boli stretnutia s predstaviteľmi nezávislých kubánskych organizácií zaoberajúcich sa vzdelávaním, priblíženie procesov zmeny vzdelávacieho systému v SR od roku 1989 a diskusia o nevyhnutných budúcich zmenách kubánskeho vzdelávacieho systému. Pobyt analytičky KI Zuzany Humajovej organizovali OZ Človek v ohrození a Nadácia Pontis.

5) Dňa 20. marca 2006 v Bratislave KI organizoval seminár na tému *Reforma súdnictva v Slovenskej republike*. Na seminári bol prezentovaný Návrh reformy súdnictva v Slovenskej republike, ktorého autorom je advokát Ernest Valko. O návrhu s autorom reformy diskutovali Radoslav Procházka, zástupca SR v konaní pred súdmi ES a Jozef Vozár, advokát.

6) Dňa 21. marca 2006 bola v bratislavskom Pálffyho paláci slávnostne udelená Cena Dominika Tatarku za rok 2005. Porota Ceny Dominika Tatarku a Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika udelili Cenu Tomášovi Janovicovi a jeho knihe *Maj ma rád*.

7) Dňa 23. marca 2006 diskutoval analytik KI Dušan Sloboda spolu s viceprimátorom a zastupujúcim primátorom Košíc Františkom Knapíkom a poslancom Bratislavského samosprávneho kraja Petrom Tatárom v Košiciach na diskusnom klube SKOI na tému *Bohatý štát – bohaté mesto? Decentralizácia, regióny, politika*. Diskusiu s občanmi moderoval Peter Schutz.

8) Dňa 27. marca 2006 organizoval v Prešove Krajský školský úrad konferenciu na té-

mu reforma vzdelávania s názvom *Naučme sa učiť – učíme sa pre život*. Na konferencii vystúpili Peter Zajac, prezident KI a Zuzana Humajová, analytička KI pre oblasť vzdelávania, ďalej tiež Martin Fronc, poslanec NR SR za KDĽ, Pavol Černek a Martin Kríž, obaja zo Štátneho pedagogického ústavu.

RÔZNE:

Ďakujeme všetkým tým, ktorí využili právo darovať 2 % z dane z príjmu a venovali ich Konzervatívne inštitútu M. R. Štefánika. Vzhľadom k tomu, že daňové úrady nezverejňujú mená darcov (prijímateľ získava len informáciu o sume a lokalizácii daňového úradu), budeme radi, ak nás budete osobne informovať o Vašom príspevku. Vašu podporu si veľmi ceníme a veríme, že zachováte ku nám priazeň i v ďalšom období. Zároveň by sme chceli pripomenúť fyzickým osobám, ktoré poberajú príjmy výhradne zo závislej činnosti (zamestnancom), že ich možnosť darovania 2 % z dane z príjmu trvá do 30. apríla 2006. STANTE SA PODPOROVATEĽOM KONZERVATÍVNEHO INŠTITÚTU M. R. ŠTEFÁNIKA! Vopred Vám ďakujeme za Vašu podporu. V prípade, že nemáte dostatok informácií o postupe darovania 2 % z dane, využite možnosti našej internetovej stránky www.konzervativizmus.sk, kde si môžete stiahnuť podrobný postup darovania i všetky dôležité tlačivá. V prípade záujmu Vám bližšie informácie môžeme zaslať aj poštou.